భారతీయాంగ్ల కవులు

డా.శ్యామల కల్లూరి

హెన్రీ లూయీ వివియన్ డెరోజియో

౧౮౦౯ - ౧౮౩౧

భారతీయాంగ్ల కవిత్వానికి ఆద్యుడని చెప్పదగిన కవి హెన్రీ డెరోజియో. క్రీ.శ 1809 వ సంవత్సరంలో ఏప్రియల్ 18న జన్మించిన డెరోజియో తండ్రి పోర్చుగీసు భారతీయ జాతులకి చెందిన తల్లిదండ్రులకి చెందిన వాడైతే, తల్లి బ్రిటీషుజాతికి చెందిన స్త్రీ. యూరేషియన్ జాతికి చెందిన ఈ కవి చాలా రకాలుగా బెంగాలు భూమిని ప్రభావితం చేసాడు. ఆరేళ్ళ చిన్నవయస్సులోనే పసి మొగ్గగా డ్రమ్మండ్ అకాడమీలో చేరి విద్యాభ్యాసం చేశాడు. పదునాలుగవ ఏట విద్యాభ్యాసం ముగించే నాటికి పరిపక్వత సాధించి స్వతంత్ర భావాలు గల యువకునిగా డెరోజియోని తీర్చి దిద్దిన ఘనత ఈ డ్రమండ్ అకాడమీ ప్రిన్సిపాలుకే దక్కుతుంది. కొంతకాలం తండ్రిగారితోను తర్వాత తన మామతో బీహారులోని భగల్పూరు ఇండిగో తోటలలోను పని చేసి కలకత్తాకి తిరిగి వచ్చాడు. రెండుచోట్లా అతను పనిచేసిన పని వ్యాపార ధోరణి దృక్పధాలకి సంబంధించినది కావటంతో డెరోజియో ప్రవృత్తికి సరిపడలేదు. అయితే బీహారు సమీపప్రాంతాలు అక్కడి గంగానదియొక్క మౌన గాంభీర్యం కవిగా తిర్చుదిద్దుకుంటున్న ఈతనిపై ఒక మంచి ప్రభావాన్ని కలిగించిందని తర్వాత డెరోజియో ప్రచురించిన ఫకీర్ ఆఫ్ ఝుంఘీరా చదివితే అర్ధమవుతుంది. నదితీర ప్రాంతం చుట్టుపట్ల వున్న ఇసుకతిన్నెలూ, రాళ్ళు అన్నీ ఈ కావ్యంలో చోటుచేసుకున్నాయి. ఇండియా గెజిట్లో అప్పటికే అతని కవితలు ప్రచురింపబడ్డాయి. దాని ఎడిటరు డెరోజియోని కలకత్తా రప్పించి అసిస్టెంట్ ఎడిటరుగా నియమించాడు. అలా కవిగా ఎదగటం మొదలెట్టాడు. తను స్వంతంగా కలకత్తా గెజిట్ ప్రారంభించి కలకత్తా నగరంలో ఒక సంచలనాన్ని సృష్టించాడు.

వయస్సుకి మించిన తెలివితేటలతో డెరోజియో సాధించిన విజయాలు అతన్ని అప్పటికే సమాజంలో ఒక విశిష్ట వ్యక్తిగా గుర్తింపు కలిగించాయి. 1826లో కలకత్తా నగరానికి చెందిన ప్రసిద్ధ కాలేజీ అయిన హిందూ కాలేజీలో అసిస్టెంట్ మాస్టరుగా నియమించబడ్డాడు. అప్పటికి కేవలం అతి స్వల్ప సమయం క్రిందనే స్థాపింపబడిన ఈ కాలేజీ ఆంగ్ల భాషా సంస్కృతుల ప్రభావంతో నవీనభావాలతో ఆదర్శాలతో ప్రారంభింపబడింది. రాజా రామ మోహన్ రాయ్, ద్వారకానాధ్ టాగూరు వంటి ప్రముఖుల సాగత్యంలో దీని పేరు ప్రఖ్యాతులు అప్పటికే నలుగు నోళ్ళలో నానటం మొదలయింది. ఉత్సాహవంతుడయిన డెరోజియో తన తెలివి తేటలతో నవ్య ఆలోచనా విధానంతో నాటి యువతని ప్రభావితుల్ని చేసాడు. సహజంగా తాను యువకుడవటమే కాక యువకుల సంపర్కం అతనిలో నాటి హిందూ సమాజంలో యువతని సంస్కర్తలని కలచివేస్తున్న సాంఘిక దురాచారాలపట్ల ఒక తిరుగుబాటు ధోరణి ప్రబలంగా చోటుచేసుకోటానికి దోహదం చేసాయి.

ఈరకంగా మొదలైన టీచరు ఉద్యోగం కాలేజీలో పాఠాలు చెప్పటంతో ఆగలేదు. కాలేజీ అయినతర్వాత గూడ యువకుడైన డెరోజియో తన అభిమాన విద్యార్థులతో కలిసి అనేక చర్చలు గోష్టులతో రోజూ పాల్గొని ఆధునిక, సాంఘిక, సామాజిక విషయ

పరిజ్ఞానానికి సంబందించిన ఎన్నో విషయాలు చర్చించేవాడు. నాటి ఎంతోమంది యువకులు ఈ మొదటితరం ఆంగ్ల ఉపాధ్యాయుని సహకారంతో బాల్య వివాహాలు, స్త్రీవిద్య, వితంతువివాహాలు తదితర సాంఘిక సమస్యల గురించి ఆలోచించటం నేర్చుకున్నారు. ఇది ఎంత వరకు వచ్చిందంటే నాటి కలకత్తా నగరపు సాంప్రదాయవాదులు డెరొజియో కారణంగా యువత తప్పుత్రోవలు పడుతన్నారని ఆరోపించి అతన్ని కాలేజీనుంచి బర్తరఫ్ చెయ్యాల్సిందని కాలేజి యజమాన్యానికి విన్నపాలు పెట్టుకున్నారు. ఈ పిటిషన్ల జోరుకాగలేని యజమాన్యం అతన్ని సంజాయిషీ ఇవ్వవలసిందని నోటీసు ఇచ్చింది. అందులో ముఖ్యంగా చేసిన ఆరోపణలు డెరోజియో నాస్తికుడని, యువతని తప్పు త్రోవ పట్టిస్తున్నాడని తల్లితండ్రులమీద తిరుగుబాటుకి ప్రోత్సాహిస్తున్నడని, కులమతాలని పాటించకుండా అందరు కలిసి తినేలా ప్రొత్సాహిస్తున్నాడని ఆరోపణలు అతని మీద మోపి యాజమాన్యం అతన్ని ఉద్యోగంనుంచి తొలగించారు. తొలిసారిగా కలకత్తానగరంలో మొదలైన ఆధునిక విచారధారకి డెరోజియో భాధ్యుడు. అతని ఆధ్వర్యంలో యువత ఆలోచించటం దురాచారాలని తిరస్కరించటం నేర్చుకున్నారు. కులమతాలపేరిట జరిగే అత్యచారాలు, స్త్రీల పట్ల చిన్నచూపు, సతి వంటి అత్యాచారాలపట్ల నిరసన అన్నీ ఈసమయంలోనే మొదలయ్యాయి. అయితే యజమాన్యపు ఈ చర్యని తిరస్కరించిన వాళ్ళూ ఉన్నారు. నాటి ఆధునిక విచారధోరణి కలిగిన సంస్కర్తలందరూ డెరోజియోని సమర్థించారు. తను మళ్ళీ అతని పత్రికా రచనలోకి వెళ్ళిపోయినాడు. అయితే ఈ సంఘటన తర్వాత ఎక్కువ రోజులు బ్రతకలేదు. తన ఇరవైరెండవ ఏట కలరా వ్యాధి సోకి అకస్మాత్తుగా మరణించాడు. కేవలం తన ఆరేళ్ళ కవితా వ్యాసంగంలో(1825-1831) అనేక రచనలు చేసాడు. 1827లో "పోయమ్స్" అనేసంకలనాన్ని ప్రచురించాడు.

డెరోజియో ముఖ్యంగా దేశప్రేమగురించి, స్వాతంత్రకాంక్ష గురించి రాశాడు. ప్రేమకథగా మొదలై సమకాలీన దురాచారాలని ఖండించిన కావ్యం "ఫకీర్ ఆఫ్ ఝుంఘీరా". నాటి ఆచారాలననుసరించి పతి చితాగ్ని మీద ప్రాణాలు తీసుకోబోతున్న ఒక యువతిని ఫకీరుగా మారిన ఆమె తొలి ప్రేమికుడు పరారు చేయించి తీసుకుపోతాడు. ఆ యువతి అన్న వాళ్ళని వెంబడించి పట్టుకుని ఫకీరు ప్రాణాలు తీస్తాడు. అతని మృతదేహంమీద యువతి ప్రాణాలు విడుస్తుంది. ఆచారాల బంధంలో సతీసహగమనాన్ని బలవంతంగా చెయ్యబోయిన ఆమె సహజంగా ప్రియుడి శవంమీద చనిపోతుంది.

అలాగే ఆంగ్ల దేశాన్ని గురించి, బానిసత్వాన్ని గురించి కవితలల్లిన తొలి జాతీయకవి. యూరేపియన్ అయిన ఈకవిని యూరోపియన్లు, భారతీయులు కూడా తమవాడిగా పరిగణించలేదు. ఆ ఆవేదన అతని కవితలో ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుంది. అయితే దేశభక్తిలో ఏజాతీయ కవికీ తీసిపోని కవిత రాసాడు.

ప్రతి కవితా ఖండికలోను ఈతని సహజ ప్రతిభ కనిపిస్తుంది అయినా నాటి ప్రభావలకనుగుణంగా భాషలో పాత ధోరణులు కనిపిస్తాయి. అలోచనలలో అధునికత కనిపిస్తుంది. జాతీయతని ప్రతిఫలించే కొన్ని కవితలు, విద్యార్థులపట్ల డెరోజియో ఏవిధంగా స్పందించే వాడో తెలియచేసే కవితలు కవిగా తన పట్ల తనకు గల విశ్వాసాన్ని గురించి అతను రాసిన కవిత మచ్చుకి తెలుగు అనువాదంలో ఈ క్రింద ఉదహరింపబడ్డాయి. అయితే తెలుగు చదవగలిగిన ప్రతి చదువుకున్న పాఠకుడూ డెరోజియోని గాని మరే ఆంగ్ల కవిని గాని ఆంగ్లంలోకూడా చదవగలడు. అందుకునే దీన్ని ఒక అనువాదంగా కాక ఒక సృజనాత్మకమైన ప్రయోగంగా భావింపగలరు.

<u>స్వేచ్ఛ గురించి డెరోజియో: బానిసకి స్వేచ్ఛ అనే కవితలో,</u>

తానిక బానిస కాదని మొదటిసారి విన్నప్పుడు
అతనికేమనిపించి వుంటుంది?
అతని హృదయమెంత గర్వంగా చలించి వుంటుంది?

తను ఇప్పుడొక స్వేచ్ఛాజీవినని విన్నప్పుడు
ఒకేసారి అతని మనస్సులో అత్యున్నతమైన
భావాలు మెరుపుల్లా మెదిలాయి!
అతనింక మోకరించనక్కర లేదు.
అతని ఆలోచలెప్పుడూ ఇక పైపైకి చూస్తాయి!
మొదటిసారిగా అతను తనను తను మనిషిగా అనుకున్నాడు!
పైకి చూశాడు- స్వర్గలోకపు కొత్తగాలులు కొంగ్రత్తగా తాకాయి!
స్వేచ్ఛగా ఎగిరేపక్షులని తొలిసారి చూసి
ఉత్సాహంగా నవ్వుకున్నాడు!
తన ఎదుట క్రింద పరుగులిడే సెలయేటి
ప్రవాహాన్ని తొలిసారి వీక్షించాడు!
గాలులు, పక్షులు, వరదలూ చూశాడు!
"నేను కూడా వీటిలా స్వేచ్ఛాజీవిని" అనుకున్నాడు!

ఓ స్వాతంత్రమా! నీ పేరులోనే ఒక ఆత్మీయత!
అది వెలిగిస్తుంది అంతరాత్మ గుడిలో ఒక ఆరని దీపాన్ని!
దేశభక్తుని ఒరలోనుంచి నీ కోసం దూసిన కత్తి
విజయాన్ని చవిచూస్తుంది!
నీ స్వేచ్ఛకోసం చిందిన రక్తం
గుండె గాయాల్నించి గర్వంగా ఉబికివస్తుంది.
నీకై నియంతలు నిర్దేశించిన సంకెళ్ళని తెంచిన చేతులు,
బానిసల స్వేచ్ఛకై తపించిన
హృదయాలు దేవుని కటాక్ష వీక్షణాలతో పునీతాలు!

జాతీయత గురించి:

నిద్రాణ వీణ (హార్ప్ ఆఫ్ ఇండియా)

ఎందుకు నీవలా ఎండి మోడైన క్రొమ్మపైన
శ్రుతిచెయ్యని వీణలా వుండిపోతావు?
నీ సంగీతమొకప్పుడు ఆ పాతమధురం,
ఎవరు వింటారిప్పుడు దానిని?
ఈ మలయమారుతం ఒక నిట్టూర్పులా
నీ తీగలమీద పయనిస్తుంది నిష్ఫలంగా!
నిశ్శబ్దం నిన్ను బంధించిందొ

మృత్యుశీతలమైన తన సంకెళ్ళలో!
నువ్విప్పుడొక తిరస్కరించబడిన
నిరాశాపూరిత మౌన రాగానివి!
ఎడారి భూముల్లో నిర్మానుష్యమైన
ఒక చారిత్రక శిధిలానివి!
ఈతీగలపై దివ్య సంగీతాన్ని
సృష్టించిన చేతులు నాకన్నా గొప్పవి!
కవుల సమాధుల మీద ఇప్పటికీ
వసివాడని కీర్తి పుష్పాల మాలలు!
అయితే చేతులు ఇపుడు మృత్యు శీతలాలు!
ఆ దివ్య గానాన్ని పునరుజ్జీవితం చెయ్యటానికి
చేతులు కరువైతే అందుకో,
ఈ చాచిన హస్తాన్ని
ఓ నిద్రాణ భారతీ! అందుకో నా ఈ
స్నేహ హస్తాన్ని!

<u>ఇండియా, నాజన్మ భూమి- టు ఇండియా మై నేటివ్ లాండ్</u>

ఓ నాదేశమా! నీగతించిన వైభవపు దినాలలో
నీ చుట్టూ ఒక తేజస్సు అల్లుకుని వుండేది!
నువ్వు అప్పుడు ఒక దేవతలా పూజించబడ్డావు!
ఎక్కడుంది ఇప్పుడు కీర్తి? ఏది గౌరవం నేడు?
నీ ఎగిరే విహంగాల పక్షాలు యిపుడు సంకెళ్ళలో,
నువ్వు దుమ్ములో, ధూళిలో పడుతూ లేస్తూ!
ఏ పాటకులూ ఇక నీకోసం పాటల దండలు గుచ్చరు!
కేవలం నీ వేదనల విషాద సంగీతాన్ని వినిపిస్తారు!
సరే! కాలపు లోతుల్లోకి వెళ్ళనీ నన్ను!
కాలగర్భంలో కలిసిపోయిన గాయాల్ని వెలికి తీస్తాను!
అందులో కొన్ని అమర క్షణాల తునకల్ని
మళ్ళీ మనుష్యులెన్నటికీ చూడలేని వైభవాన్ని
నన్ను తిరిగి తీసుకురానీ! ఓ పతనమైన నాదేశమా!
నీ నుంచి ఒక కరుణాపూరితమైన అనుగ్రహం చాలు నాకు!

హిందూ కాలేజి విద్యార్థుల కోసం -సానెట్ టు మై స్టూడెంట్స్ ఆఫ్ హిందూకాలేజి

నేను చూస్తువుంటాను
విచ్చుకోబోతున్న పుష్పాల్లా విస్తరిస్తున్న
మీ మేధస్సు సున్నితంగా తెరుచుకుంటాయి
మీ మేధలను కట్టి పడేసిన శక్తులు నెమ్మదిగా
విడివడటం చూస్తాను.
తొలివేసవి దినాలలోఎగరడానికి ఎదిగే పక్షులలా
మీరెక్కలు విచ్చుకుని తమ శక్తిని పరిక్షించుకుంటాయి!
పరిస్థితుల గాలులు, ఏప్రిల్ మాసపు తొలివానలు
అప్పుడే విచ్చుకుంటున్న విజ్ఞానశకలాలు!
లెక్కపెట్టలేనన్ని రకాల క్రొత్త దృక్పధాలు
వాటి ప్రభావాన్ని చూపిస్తాయి, విడిపిస్తాయి!
మీరు సత్యాన్ని సర్వశక్తిమంతమైన దాని మహత్వాన్ని
ఆరాధిస్తారు!
మీకీర్తి భవితవ్యమనే అద్దంలో
మీరు సాధించబోయే విజయాలమాలలల్లుతున్నప్పుడు
ఎంత సంతోషం నామీద వర్షంగా కురుస్తుంది
నాజీవితం వ్యర్థం కాదని అనిపిస్తుంది!

తొలిప్రేమ భావనలు-(నాటి స్త్రీ దృష్టికోణంనుంచి)

అది సంతోషకరమైన పండగ రోజు!
అతని కళ్ళు హాలంతా గాఢంగా పరికించాయి!
అతను నన్ను కలిశాడు, నాచేతిని వత్తాడు!
నాగుండెల్లో ఒక అకస్మాత్తు చల్లదనం!
నేను వణికిపోయాను, నాచేయి చల్లబడిపోయింది!
నాచివరి క్షణం వచ్చిందనిపించింది.
అదేనిజమైతే ఎంతబాగుండేది!
కాని అతని చిరునవ్వు సూర్యకాంతిలా మెరుస్తూ
ఉత్సాహాన్ని నింపింది.
అతను నన్ను చూసి నవ్వినప్పుడు
నాహృదయం అతని ముందు ఆరాధనతో
మోకరిల్లింది.

ఒక్క చూపుని అది ఎల్లా భరించగలదో తెలియదు
అతని చిరునవ్వు, అతని చూపు-
పిచ్చితనానికి, బాధకి తప్పితే
క్షణం మళ్ళీ జీవించలేకపోదును!
ఓహ్!ఎందుకు స్త్రీలకి అతిగా చలించే హృదయాల్నిచ్చి
వాటిని చూపించలేని అశక్తతనీ ఇస్తారో!
లేక అగ్నిలో శుద్ధమై పైకిలేచిన ఫీనిక్స్ శక్తిలా
స్త్రీ హృదయం తయారు చెయ్యబడిందా?

అతను కొన్ని సంబాషణలు యధేచ్ఛగా చేసాడు.
ఒక జ్వలించే వూహ నాలో మెదిలింది.
అది చెదిరిపోయింది- అయితేమెరుపుతీగల్లా
నా శలన్నీ దాని వేడికి కరిగిపోయాయి!
అదీ చెదిరిపోయింది- క్షణంలో ఎందుకు
పువ్వులా వాడిపోలేదు అనుకున్నాను.
ఒక స్వర్గంలో విరిసిన పువ్వు
కన్నీటితో పునీతమైవిచ్చుకున్న పువ్వు
ఒక పెనుగాలివచ్చినప్పుడు నేల రాలిపోయింది!
నాతో అల్లావుండదు; నా వేదన ఒకొక్క రేకుగా
రాలిపోతుంది. అలా జీవించినా
కేవలం శ్వాస గాక, అదేమి జీవితం?

ఒక వీడిపోతున్న నిర్జీవ కిరణం
వడిలిపోతున్న ఆత్మ అది!
ఓ, భగవంతుడా, భగవంతుడా
ఇది జీవన్మరణం!
ఆలోచన - నేనది చెప్పలేనిప్పుడు-
నామది భారంతో చలిస్తుంది.
నా కణతలు కాలిపోతున్నయి చిత్రంగా!
నా చెవులు నేను వినలేని కంఠంతో
మారుమోగుతున్నాయి!

నాకు శుభరాత్రినీ శాంతినీ కలగాలని చెప్పి
అతను హాలు వదిలి వెళ్ళిపోయాడు.
అందరి కళ్ళూ అతని మీదే, నాకళ్ళూ మాత్రం
పైకి చూడలేక పోయాయి, మెరుపు కోల్పోయాయి-
ఏదో మసకతెరకప్పేసింది - కాదు, కాదు
నా బలహీనత చూపినందుకు నన్ను నేను
నిందించుకున్నాను.
నేను చుట్టూ చూసాను అతను ఎక్కడా లేడు
అప్పుడు అనుకున్నాను, అతనే
అతనే నా అదృష్టాన్ని పాలించగలిగిన వాడని .

ఈ కవితలన్నీ దాదాపు 1827 ప్రాంతంలో రాసినవి.

✡ ✡✡

డా.శ్యామల కల్లూరి
మానవీయ సామాజిక శాస్త్ర విభాగం, ఐ.ఐ.టి న్యూఢిల్లీ